

Česa pa temu manjka? On ni izkušen. Ne zna še rabiti lesa in orodja. Ne razumi tega, česar se ni učil. Takih vzgojiteljev je silno veliko. Oni se niso pri nobenem mojstru učili, in zato ne razumijo lesa in orodja rabiti. Mojster zna to dobro, ker je bil dolgo časa učencec in pomočnik, in ima dosti vaje in izkušnje.

Zeló važna je tedaj četrta točka. Kdor hoče biti vzgojitelj, ni še dosti, da je učen in navdušen, ampak on se mora učiti prav vzgojevati in poučevati in se v tem dolgo vaditi. On se more učiti iz svojih in iz družih napak, kakor tudi iz dobro izvršenih del. Vzgojnik naj ima vedno pred očmi, kako prevažno je njegovo delo, kako zaslužen pa tudi odgovoren je njegov posel. In ta misel naj ga navdušuje pri vsem njegovem delovanju.

Zenska vzgoja.

(Spisuje Jos. Ciperle.)

24.

„Kakoršen gospod, tak sluga.“
Pregovor.

Čemú sem omenjal vse to? — vprašaj čestiti bralec. — Hotel sem le nekoliko svariti ljudi pred takimi in enakimi nevarnostimi. Saj ti je znano ono glavno pravilo v pedagogiki, da naj bode pred vsem vzgojitelj sam dober, potem še le se sme pričakovati kaj uspeha v vzgoji. Ali če užé tega ne veš, slišal si gotovo pregovor, ki veli: „Kakoršen oče, taka družina.“ Zdaj me razumeš menda.

Slišiš tožiti dan za dnevom, kako slabi so zdanji časi. Kaj bode iz tega! slišiš plakati, — kam pridemo! čuješ vsklikovati. — Slabi časi so, to je istina; ali kdo je je temu kriv? Ljudje, sami ljudje, kajti ti si sami narejajo čase. Kakor si postelješ, tako bodeš ležal, — veli drug nič manj resničen pregovor. In tako je tudi.

Treba se mi je zdelo tedaj razjasniti nekaj momentov, ki bodo čisto uničili ljudstvo; ali če užé to ne, vsaj spravili ga na zeló nizko stopinjo. Kako se bode potem zanemarjala vzgoja otrok, si lahko misliš, dragi bralec; saj se užé danes ne gleda preveč na njo. Naj pišo pedagogi še tako mične nauke, kako naj se vzgoja mladina; njih glas bode glas vpijočega v puščavi. — Stari se morajo izboljšati, to je glavna potreba. Ali pedagogi imajo premalo moči v to. To bi vse boljše lahko preskrbeli oni, ki z najnatančnejšo doslednostjo ga uničujó duševno in telesno.

Toda mnogo se more doseči tudi z malimi sredstvi. Da bi se vsaj v pričo svojih otrok obnašali stariši vselej dostojno! To bi bilo užé mnogo. Ali tudi to se ne zgodi. Dokler je otrok še jako majhen, menijo, da jih ne razume. Ali na to ne pazijo nikdar, kdaj jih začnó razumevati otrok. Zato se ne predrugači prav nič njih obnašanje tudi ne pozneje. Odpró se jim največ še le oči takrat, ko se otrokova izpridenost pokaže užé v največem lesku in blesku. Potem izgovarjajo stariši: Bog zna, odkod ima otrok vse to! — Mnogokrat celó obdolžé kar naravnost kako tujo osobo, češ, ona ga je naučila vsega tega. To je, se vé, jako žalostno. Nekateri stariši so vender še na tihem prepričani, da so sami zakrivili otrokovo izpridenost. To je še nekoliko tolažno. Ali žalostno je, ako niso prepričani, ter v svoji slepoti iščó vzrokov tam, kjer jih ni. Tù ni lahko pomagati. Zadovoljen bi bil jaz nad vse, ako bi v prvi vrsti stariše le prepričal, da bi na sé pazili najbolj; in še le v drugi vrsti na druge. Oj, da bi pazili vestno na vsako besedo, katero izustijo v pričo otrok; na vsako svoje še tako preprosto dejanje! Koliko manj izpridenih otrok bi bilo potem! Pravijo, da to ne gre; navaja se tudi, da vse to nič ne pomaga, ako so otroci užé pokaženi. Zato se kramljá pred otroci ravno tako,

kakor pred odraščeni. Toda vedeti se mora, da je tudi izpridenost pri nekaterih na viši, pri drugih zopet na nižji stopinji, da se lahko poveča in tudi pomanjša, če užé ne čisto iztrebi. Dobro, otrok je pokvarjen, ali naše slabo govorjenje ga bode le še bolj pokvarilo. To se samo ob sebi razume, porekó nekateri, ni treba omenjati tega. Ali vender se ne ravnajo premnogi po tem, ampak ravno nasprotno. Koliko je obče znanega, koliko samo ob sebi razumljivega; a se vender ne izpolnuje. Zato ne škoduje, omenjati tega.

Stariši, ako užé dobrega vz gleda ne morete dajati otrokom, ne dajajte jim vsaj slabega. To se vender lahko tirja od vas. Vi pokvarite dostikrat otroke, da sami ne veste kdaj. Zato pazite, pazite!

Posebno po noči pazite na sé, da otrok ne pohujšate. Pač lep in dober je svét, da otroci ne smejo spati v isti sobi s stariši. Kjer je mogoče, naj se tudi izpolnuje. Toda mogoče je malokje. In kjer ne gre, tam je treba toliko več pozornosti na sé. Le pomislite, kaj velí Kristus: „Kdor pa pohujša katerega malih, bi mu bilo bolje, da bi se mu obesil mlinski kamen na vrat, in bi se potopil v globočino morja. Gorjé svetu zaradi pohujšanja!“

V prvi vrsti so tedaj stariši, ki pohujšajo otroke, in še le v drugi so drugi ljudje. Otroci občujó z otroci, in v eni ali drugi otroški družbi se užé najde kaka garjeva ovca, ki druge okuži. In čudno, kako se razširja to! Otroci začnó kaj radi igrati očeta in mater in enake igre. Zato bi bilo dobro, ako bi se tudi pri igrah dečki ne držali vedno deklic. Znano je, da so fantovske igre različne od dekliških, ali vsaj morale bi biti, in nekaj so tudi bile. Zdaj vidimo, se vé, kakor sem užé omenil, tudi dečke igrati se s puncami; in zato ni mej njimi več one krepkosti, katera je kinčala nekdanje mladenče. Dobro bi bilo tedaj, ako bi se dečki z dečki, deklice pa igrale z deklicami. Verjemite mi, da bi se mladina manj pokvarila. Nekdaj smo igrali vojake, blii smo boje; prigodilo se tudi véasih, da je prinesel kdo razpraskano lice iz boja. Vender to se mu je prigodilo vedno prav po naključji. Tako surovi nismo bili, kakor zdanja mladina; in tudi ni bilo mej nami tako imenovanih tajnih grešnikov, katerih zdaj vse mrgolí. Jaz menim, da to izvira iz premožega občevanja dečkov z deklicami. Morda se motim. Bog daj, da bi se!

Jezikove opómnje.

(Konec.)

Nova, enotna terminologija morala bi nam torej za vsak posamezen pojem podajati samo en izraz, a za vsak izraz tudi — samo eno določno, stalno obliko, katere bi se moral dosledno držati vsak pisatelj v svojih spisih. S kratka: nobeden ne bi smel niti za pičico drugače pisati, nego bi ga enotni slovar in enotna slovnica učila! — Potrebno se mi je zdelo, to posebej poudarjati; kajti zdaj piše se malo ne vsaka beseda v več oblikah, takó da vesten in natančen človek pri pisanji ne vé, kaj bi, in kaj bi ne! — Nekoliko izgledov!

Preširen — Prešeren. Pač skrajni čas je, da se to vprašanje reši; ena stranka mora odjenjati — bodi si, katera hoče! — Vódnik ali Vodník? Katero naglaševanje je pravo? (Preširen in Vodnik sicer ne spadata v slovar, ter sem ju samo mimogredé omenil.)

Nemci gledajo na to, da svoje pravopisje kolikor moči skrajšajo in uprostíjo. A pri nas ravno narobe! Nekateri naši pisatelji si ne dadé mirú, dokler vsake navadne domače besede ne spačijo in ne raztegnejo.*) Takó smo imeli najprej „januar“, potem

*) Časih tudi krajšajo, a to navadno tedaj, ako se besede potem bolj umetno glasé: njega spis, bez, bezdno (brez, brezno), pouk i. t. d. Kakó lahko pa se dajo skrajšati besede: telegrafíčen v telegrafen, spríčevalo v spríčalo, gnejzdo v gnezdo i. t. d. *Pis.*